

Zöld értékelési szempontok a fenntartható közbeszerzések megvalósítása érdekében I. rész Green award criteria for the implementation of sustainable public procurement – I.

Dr. Paksi Gábor, ügyvéd, környezetvédelmi szakjogász, PROVARIS Varga&Partners partner

DOI: 10.37371/KEP.2020.6.4

Címszavak: közbeszerzés, értékelési szempont, zöld közbeszerzés, fenntarthatóság, környezetvédelem

Absztrakt

A jövő a fenntartható közbeszerzések irányába mutat. Ez a szócikk zöld értékelési szempontok közbeszerzési kérdéseivel foglalkozik, a jogi keretrendszer és az ide vonatkozó jogesetek bemutatásával. A szerző kitér hazai példákra, a szócikk második részében életciklus-költség-számítási módszerrel, különösen járműbeszerzések területén.

Abstract

The future points in the direction of sustainable public procurement. This article deals with public procurement issues of green award criteria, with a presentation of the legal framework and the relevant case law. The author discusses domestic examples in the second part of the article using the life cycle costing method, especially in the field of vehicle procurement.

„Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.”¹

1. Bevezetés

A Római Klub² tudósai arra hívták fel a figyelmet, hogy az energia- és természeti forrásokra összpontosító technokrata civilizáció által kialakított trendek fenntarthatatlanok. A jelenlegi fogyasztási szokások változatlanul hagyása a Föld eltartó képességének határaihoz vezetnek. A kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy a világ korlátozott termőföldkészlete nem lesz képes kielégíteni a növekvő népesség egyre fokozódó igényeit, és ez a XXI. század közepére teljes válságot okozhat; katasztrófálissá válik a környezet elszennyeződése, kimerülnek a természeti erőforrások, csökken a nem megújuló erőforrásokon alapuló termelés.³

Az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) részes feleinek 2015. november 30. és

december 12. között Párizsban megrendezett 21. konferenciáján a részes felek elfogadták az éghajlatváltozásra adott határozottabb globális válaszra irányuló párizsi megállapodás szövegét. A párizsi megállapodás egyebek mellett egy olyan hosszú távú célkitűzést is meghatároz, amelynek értelmében az iparosodás előtti szinthez viszonyított globális hőmérséklet-emelkedést jóval 2 °C fok alatt kell tartani, és törekedni kell arra, hogy az iparosodás előtti szinthez viszonyított globális hőmérséklet-emelkedés 1,5 °C fokra korlátozódjon.⁴

A fenntartható fogyasztás és termelés ENSZ által megfogalmazott alapvető célja igényli a fenntartható közbeszerzési gyakorlatok előmozdítását, a nemzeti szabályokkal és szempontokkal összehangoltan.⁵

¹ Report of the World Commission on Environment and Development: *Our Common Future*, 41. o., <https://bit.ly/3e1htCZ> .

² <https://clubofrome.org/>

³ A téma részletes kifejtésére lásd Donella MEADOWS-Jorgen RANDERS-Dennis MEADOWS: *A növekedés határai - Harminc év múltán*, Kossuth Kiadó, 2005.

⁴ PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS, OJ L 282, 19.10.2016, p. 4–18, <https://bit.ly/3d2Bk3o> .

⁵ VILÁGUNK ÁTALAKÍTÁSA A fenntartható fejlődés 2030-ig megvalósítandó programja Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által 2015. szeptember 25-én elfogadott, 70/1. sz. határozat, Szerkesztette ZLINSZKY János és Balogh Dorka, PÁZMÁNY PRESS; Budapest 2016, ISSN 2498-6879, ISBN 978-963-308-279-9, <https://bit.ly/3fdys5k> , 12.7. pont.

Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 11. cikke úgy rendelkezik, hogy a környezetvédelmi előírásokat be kell illeszteni az uniós politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába, különösen a fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében. A közbeszerzési irányelv pontosítja, hogy az ajánlatkérő szervek milyen módon járulhatnak hozzá a környezetvédelemhez és a fenntartható fejlődés előmozdításához, ugyanakkor biztosítja, hogy a közbeszerzéseiket ár-érték szempontjából a legelőnyösebb módon valósítsák meg.⁶

Az Unió környezetpolitikája hozzájárul a következő célkitűzések eléréséhez: a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása; az emberi egészség védelme; a természeti erőforrások körültekintő és ésszerű hasznosítása; a regionális vagy világméretű környezeti problémák leküzdésére, és különösen az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló intézkedések ösztönzése nemzetközi szinten. Az Unió környezetpolitikájának célja a magas szintű védelem, figyelembe véve ugyanakkor az Unió különböző régióinak helyzetében mutatkozó különbségeket. Ez a politika az elővigyázatosság és a megelőzés elvén, a környezeti károk elsődlegesen a forrásuknál történő elhárításának elvén, valamint a „szennyező fizet” elven alapul.⁷

Az Európai Bizottság 2015. december 2-án ambiciózus jogalkotási csomagot fogadott el a körforgásos gazdaságra vonatkozóan.⁸ A csomag egy uniós cselekvési tervből áll, amely a termékek teljes életciklusát felölelő intézkedéseket tartalmaz: a tervezéstől, beszerzéstől, gyártástól és fogyasztástól a hulladékgyűjtésig át a másodlagos nyersanyagok piacáig.

A körforgásos gazdaságra való áttérés nagy lehetőségeket rejt magában mind Európa, mind polgárai számára.

Fontos eleme az európai gazdaság korszerűsítésére és átalakítására, vagyis a fenntarthatóság felé való elmozdulásra irányuló törekvéseknek. Komoly gazdasági vonzata van, melynek köszönhetően a vállalatok jelentős nyereségre tehetnek szert és versenyképesebbé válhatnak, jelentős energia-megtakarításokkal és környezeti előnyökkel jár, továbbá helyi szinten munkahelyeket és társadalmi integrációs lehetőségeket teremt. Emellett szorosan kapcsolódik a munkahelyteremtés, a növekedés, a beruházások, a szociális menetrend és az ipari innováció terén meghatározott uniós prioritásokhoz.⁹

Az állam és az önkormányzatok a beszerzési piacon ma Európában a legnagyobb fogyasztónak számítanak. Az árukra, szolgáltatásokra és munkálatokra irányuló kormányzati kiadások az Unió GDP-jének körülbelül 14%-át teszik ki: ez évente mintegy 1,8 billió EUR-t tesz ki.¹⁰

A közbeszerzések az európai fogyasztás jelentős hányadát képviselik. Ennélfogva kulcsfontosságú szerepet játszanak a körforgásos gazdaságban, és a Bizottság támogatja ezt a szerepet a zöld közbeszerzéssel kapcsolatos cselekvései révén, amelyek esetében a kritériumokat uniós szinten dolgozzák ki, majd ezt követően a hatóságok önkéntesen alkalmazzák azokat. Először is, a Bizottság gondoskodni fog arról, hogy a jövőben a kritériumok meghatározása vagy felülvizsgálata során különös hangsúlyt fektessenek a körforgásos gazdaság szempontjából releváns vonatkozásokra, mint a tartósság és javíthatóság. Másodsorban, a Bizottság támogatni fogja e kritériumok hatóságok általi szélesebb körű alkalmazását, és meg fogja vizsgálni, hogy a zöld közbeszerzést miként lehet szélesebb körben alkalmazni az EU-ban, különösen olyan termékek vagy piacok vonatkozásában, amelyek nagy jelentőséggel bírnak a körforgásos gazdaság szempontjából. Végül, a Bizottság

⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014. február 26-i 2014/24/EU IRÁNYELVE a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, OJ L 94, 28.3.2014, p. 65–242 <https://bit.ly/37rYJdn>, (91) preambulumban bekezdése.

⁷ AZ EURÓPAI UNIÓ MŰKÖDÉSÉRŐL SZÓLÓ SZERZŐDÉS EGYSÉGES SZERKEZETBE FOGLALT VÁLTOZATA, HL C 202., 2016.6.7., 1–388. o., 191. Cikk (1)-(2); <https://bit.ly/3e1SeAv>; <https://bit.ly/2N0x8Xb>.

⁸ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Sajtóközlemény, Körforgásos gazdaság: a Bizottság a körforgásos gazdaságra vonatkozó ambiciózus, új csomagot fogadott el a versenyképesség fokozása, a munkahelyteremtés és a fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében, Brüsszel, 2015. december 2., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6203_hu.htm.

⁹ Európai Bizottság – Sajtóközlemény a körforgásos gazdaságról, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-104_hu.htm.

¹⁰ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Zöld közbeszerzés Kézikönyv a környezetbarát közbeszerzésről (3. kiadás, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2016, ISBN: 978-92-79-56849-7, http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_hu.pdf) 5. oldal. Emellett az adat megtalálható: http://ec.europa.eu/environment/gpp/what_en.htm.

saját példájával fog utat mutatni, gondoskodva arról, hogy a zöld közbeszerzést a lehető legszélesebb körben alkalmazza saját beszerzései során, valamint megerősítve a zöld közbeszerzés igénybevételét az uniós finanszírozásban.¹¹

Magyarországon az Alaptörvény rögzíti, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.¹²

2. Zöld és fenntartható közbeszerzés fogalma

A zöld közbeszerzés fogalmát nem tartalmazza jogszabály. Zöld közbeszerzésnek tekintjük az olyan közbeszerzést, amely során az ajánlatkérő a beszerzési folyamat minden szakaszában figyelembe veszi a környezetvédelem szempontjait, és az életciklusuk során a környezetre lehető legkisebb hatást gyakorló megoldások keresésével és előnyben részesítésével ösztönzi a környezetbarát technológiák elterjedését és a környezetbarát termékek előállítását.¹³

A GPP¹⁴ tehát olyan eljárásnak tekinthető, amelynek alkalmazásakor a hatóságok azoknak az áruknak, szolgáltatásoknak és munkálatoknak a beszerzését részesítik előnyben, amelyek más, azonos rendeltetésű árukhoz, szolgáltatásokhoz és munkálatokhoz képest kisebb mértékben terhelik a környezetet.¹⁵ A környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés valójában önkéntesen alkalmazott eszköz.

Az egyik legújabb fogalom meghatározás szerint pedig a zöld közbeszerzés olyan eljárás, amelyben a hatóságok az egyébként beszerzendő, azonos elsődleges funkcióval rendelkező termékekhez, szolgáltatásokhoz és munkákhoz képest az élettartamuk során csökkentett környezeti hatással rendelkező termékeket, szolgáltatásokat és munkákat kívánnak beszerezni.¹⁶

A zöld közbeszerzés fogalmától megkülönböztetik a fenntartható közbeszerzés (SPP) fogalmát, amely egy olyan eljárás, amelynek során az állami hatóságok igyekeznek a fenntartható fejlődés három pillérének - a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szempontból - megfelelő egyensúlyt elérni árak, szolgáltatások vagy építési beruházások beszerzésekor a projekt minden szakaszában. A fenntartható közbeszerzésekben a hatóságok a közbeszerzési szempontokat a fenntarthatóság átfogóbb megközelítésének részeként hajtják végre, amely gazdasági és társadalmi szempontokkal is foglalkozik.¹⁷

Mindazonáltal egységes fogalom nem létezik a zöld és fenntartható közbeszerzésekre. Az egységes fogalom hiánya okozhatja azt a problémát, hogy a zöld közbeszerzés fogalmát tágran értelmezik, így adott esetben zöld közbeszerzésnek minősülhet az a beszerzés is, amelynek tárgya egy ötmilliárdos építési beruházás, amiben kétoldalas nyomtatást, újrahasznosított papír használatot és e-mailen való kommunikációt írnak elő.

Az Európai Unió számos termék- és szolgáltatáscsoportra kidolgozta a zöld közbeszerzési

¹¹ EURÓPAI BIZOTTSÁG: A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK Az anyagkörülforgás megvalósítása - a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv COM/2015/0614 final, <https://bit.ly/3fq3qaf> .

¹² Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) P) cikk.

¹³ <https://www.kozbeszerzes.hu/cikkek/zold-kozbeszerzes> .

¹⁴ Green Public Procurement, zöld közbeszerzés, továbbiakban: GPP.

¹⁵ EURÓPAI BIZOTTSÁG: A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának - Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés, COM (2008) 400, <https://bit.ly/30FkHYY> 3.1. pont.

¹⁶ EURÓPAI BIZOTTSÁG: A környezetvédelmi politikák végrehajtásának uniós felülvizsgálata Országjelentés - MAGYARORSZÁG; Brüsszel, 2017.2.3. http://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hu_hu.pdf , 23. oldal.

¹⁷ Sustainable Public Procurement (SPP) is a process by which public authorities seek to achieve the appropriate balance between the three pillars of sustainable development - economic, social and environmental - when procuring goods, services or works at all stages of the project. Forrás: https://ec.europa.eu/environment/gpp/versus_en.htm .

követelményeket, amelyeket rendszeresen felülvizsgál és aktualizál. A követelmények közvetlenül beilleszthetők a közbeszerzési dokumentumokba és információkat tartalmaznak az ellenőrzés módszereiről is. A követelmények nagy része az EU valamennyi hivatalos nyelvéen elérhető.¹⁸

A GPP követelmények négy nagy kategóriába sorolhatók. Ez alapján érvényesíthetők a közbeszerzési műszaki leírásokban, a kiválasztási kritériumokban (kizáró okok, alkalmassági követelmények), az odaítélési kritériumokban (értékelési szempontok), és a szerződés teljesítésére vonatkozó kikötésekben.

3. Odaítélési kritériumok, értékelési szempontok

A Kbt. preambulumban is megjelenik, hogy Magyarország Országgyűlése többek között a környezetvédelem és az állam szociális célkitűzéseinek elősegítése céljával – összhangban a közbeszerzések terén Magyarország által kötött nemzetközi szerződésekkel és az Európai Unió irányelveivel – alkotja meg a törvényt. A Kbt. szerint értékelési szempontként alkalmazhatóak a legjobb ár-érték arányt megjelenítő olyan – különösen környezetvédelmi – szempontok, amelyek között az ár vagy költség is szerepel.¹⁹ A legjobb ár-érték arányt megjelenítő értékelési szempontok vonatkoznak különösen környezetvédelmi tulajdonságokra.²⁰

3.1. Európai jogesetek

Ezen megállapításig azonban hosszú út vezetett, amelyben az Európai Bíróságnak úttörő szerepe volt.

Az egyik kiemelkedő ügy a Helsink-i busz beszerzés. Helsink-i város beszerzési osztálya közbeszerzési pályázatot írt ki Helsink-i városi autóbussz-hálózatának működtetésére. Többletpont járt egyrészt az olyan autóbusszok használatáért, amelyek nitrogén-oxid kibocsátása 4 g/kWh-nál alacsonyabb (+2,5 pont buszonként) vagy 2 g/kWh-nál alacsonyabb (+3,5 pont buszonként), másrészt azokért, amelyek zajszintje 77 dB-nél alacsonyabb (+1 pont buszonként). Végül a járműpark minőségi és

környezeti szempontból történő kezelését illetően, többletpontot kellett adni több igazolt minőségi feltétel teljesítéséért, valamint egy bizonyítvánnyal igazolt környezetvédelmi programért. A Bíróság megállapította, hogy az irányelv nem értelmezhető úgy, hogy az ajánlatkérő által a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztásához alkalmazott szempontok mindegyikének szükségszerűen kizárólag gazdasági jellegűnek kell lennie. Nem zárható ki ugyanis, hogy nem kizárólag gazdasági jellegű tényezők az említett ajánlatkérő szempontjából befolyásolják valamely ajánlat értékét.²¹ A Bíróság rögzítette, hogy ha az autóbusszal végzett szállítási szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzési eljárásban az ajánlatkérő a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatot benyújtó pályázónak ítéli oda a közbeszerzési szerződést, lehetősége van a környezet megóvásával kapcsolatos szempontok figyelembevételére – mint amilyen az autóbusszok nitrogén-oxid-kibocsátásának szintje vagy zajszintje – amennyiben e szempontok a közbeszerzési szerződés tárgyához kapcsolódnak, nem biztosítanak az ajánlatkérőnek korlátlan választási szabadságot, a dokumentációban vagy a hirdetményben kifejezetten említésre kerültek, és megfelelnek a közösségi jog összes alapelveinek, köztük a hátrányos megkülönböztetés tilalmának.²²

Egy másik ügyben az ajánlatkérő Európai Környezetvédelmi Ügynökség informatikai tanácsadás szolgáltatást kívánt beszerezni, s előírta „a vállalat általános környezetvédelmi politikája (10%)” értékelési részszempontot. Ebben az összefüggésben az egyetlen olyan vállalat, amely a legmagasabb pontszámot 10 ponttal szerezte meg, az volt, amely az értékelési jelentés szerint „tanúsított környezetvédelmi irányítási rendszert” vezetett be.

Az ajánlatkérő az általános környezetvédelmi politikák leírása alapján úgy döntött, hogy a szóban forgó tanúsítvány a legmeggyőzőbb bizonyíték egy vállalat általános környezetvédelmi politikájához, és így a legnagyobb pontot ítélte oda a vállalatnak.

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

¹⁹ Kbt. 76. § (2) bekezdés c) pont.

²⁰ Kbt. 76. § (3) bekezdés a) pont.

²¹ Európai Bíróság 2002. szeptember 17-én C-513/99 sz. ügyében hozott ítélet (Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki és HKL-Bussiliikenne) Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2002:495, <https://bit.ly/3dYIbMJ>, ítélet 55. pontja.

²² Európai Bíróság 2002. szeptember 17-én C-513/99 sz. ügyében hozott ítélet (Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki és HKL-Bussiliikenne) Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2002:495, <https://bit.ly/3dYIbMJ>, ítélet 69. pontja.

A hatékony környezetvédelmi politika megléte számos módon bizonyítható volt, az értékelés során nemcsak a harmadik fél által kiadott tanúsítvány benyújtásával igazolhatták az ajánlattevők a környezeti politikájukat. Az ajánlatkérő összehasonlító értékelést végzett az ajánlatokról, és megvizsgálta, hogy az ajánlattevők által benyújtott környezetvédelmi politikák valódiak-e, és megállapította, hogy csak az egyikük vezetett be már ilyen tanúsított környezetpolitikát, míg a többiek csupán jelezték azt jó szándékkal. A Bíróság szerint az ajánlatkérő helyesen járt el, amikor értékelésében megállapította, hogy egy független szereplő által kiállított tanúsítvány magasabb szintű elkötelezettséget jelent az ajánlattevő részéről, mint egy harmadik fél által meg nem erősített önkéntes vállalás.²³

Mindazonáltal az Európai Unió intézményei beszerzéseire az uniós költségvetési szabályozásban meglévő beszerzési szabályok vonatkoznak, s ezekre a saját beszerzésekre nem vonatkoznak a közbeszerzési irányelvek. Ebből kifolyólag a Törvényszék ezen ügyben hozott döntése nem feltétlenül releváns az irányelvek értelmezéséhez, így a hazai joggyakorlat orientálásához sem. Az általános vállalati politikára vonatkozó előírás nem felel meg annak az irányelvi elvárásnak, hogy kifejezetten az adott beszerzésre vonatkozóan írható elő értékelési szempont. Az irányelv szerint az a feltétel, hogy kapcsolat álljon fenn a szerződés tárgyával, kizárja az általános vállalati politikára vonatkozó szempontokat és feltételeket, amelyek nem tekinthetők a vásárolt építési beruházások, áruk vagy szolgáltatások előállításának vagy nyújtásának konkrét folyamatát jellemző tényezőnek. Ezért az ajánlatkérő szervek számára nem engedélyezhető, hogy megköveteljék az ajánlattevőktől bizonyos vállalati társadalmi vagy környezetvédelmi felelősségvállalási program meglétét.²⁴

3.2. Magyar példák

A magyar szabályozás alapján az ajánlatkérő a tervező és a mérnök kiválasztása során szakmai ajánlatot kér be, amelyet a legjobb ár-érték arányt megjelenítő szempont vagy a legalacsonyabb költség értékelésére alkalmas részszerzőpontok szerint vizsgál. A szakmai minőség értékelésére alkalmas részszerzőpontnak minősül minden olyan értékelési részszerzőpont, amely alkalmas arra, hogy az építészeti-műszaki tervezés vagy mérnöki feladat ellátásának szakmai színvonalát javítsa. Az ajánlatkérő értékelési részszerzőpontként veheti figyelembe különösen a munkavégzés értékelésére vonatkozó részszerzőpontokat, ezen belül a tervezési vagy mérnöki szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó környezetvédelmi, fenntarthatósági megoldásokat.²⁵

Az ajánlatkérő építési beruházásra irányuló közbeszerzés esetén szakmai ajánlatot kér be, amelyet a legjobb ár-érték arányt megjelenítő szempont és a megvalósítandó építmény vagy elvégzendő építési tevékenység - ideértve a Kbt. 1. mellékletében meghatározott tevékenységeket is - minőségének értékelésére alkalmas részszerzőpontok szerint vizsgál. A megvalósítandó építmény vagy elvégzendő építési tevékenység értékelésére alkalmas részszerzőpontok körében értékelhető különösen a környezetvédelmi, fenntarthatósági követelmények figyelembevétele.²⁶

Magyarországon több gyakorlati példát is láthatunk a hirdetményekben, így különösen:

- a megvalósuló épület energia felhasználása;
- a kivitelezés során alkalmazott gépek CO₂ kibocsátása;
- a teljesítés során a bontott anyagok újrafelhasználásának aránya;
- környezetterhelési érték (összesített CO₂ érték);

²³ T-331/06. sz. ügy Evropaïki Dynamiki - Proigmena Systemata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE kontra Európai Környezetvédelmi Ügynökség (AEE), Törvényszék 2010. július 8-án hozott ítélete (ötödik tanács) [ECLI:EU:T:2010:292]; <https://bit.ly/2AAIqz1>, ítélet 76. pontja.

²⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014. február 26-i 2014/24/EU IRÁNYELVE a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, OJ L 94, 28.3.2014, p. 65–242, <https://bit.ly/37rYJdn> (97) preambulumban bekezdése.

²⁵ Az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet) 9. § (2) bekezdés cb) pont.

²⁶ 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 24. § (2) bekezdés b) pont.

- napelemtábla hatásfokára vagy a napelemtábla évenkénti teljesítményvesztésére vonatkozó paraméterek;
- polikristályos szilícium napelem STC (Standard Test Conditions) modul hatásfoka (%);
- padlásfödém hőszigetelés deklarált Lambda értéke (λ) (W/mK), értéke nem lehet rosszabb (több) 0,039 W/mK értéknél, a követelményt nem teljesítő ajánlatot az ajánlatkérő érvénytelenné nyilvánítja. 0,030 W/mK értékben rögzíti a padlásfödém hőszigetelés (2x10 cm) deklarált Lambda értékének a legkedvezőbb szintjét;
- nyílászárók hőátbocsátási tényezője (W/m²K), „Beépítésre kerülő nyílászárók (ablak) U értéke (W/m²K)”;
- bontott anyag (hulladék, újrafelhasználható anyag) elszállítása;
- fenntarthatósági terv kidolgozottsága (környezetvédelmi vállalatok);
- környezetvédelmi-fenntarthatósági vállalatok a tervezés és a kivitelezés vonatkozásában;
- járművek, munkagépek tankolása kizárólag szilárd, burkolt talajon az adott munkaterület felvonulási területén az esetleges azonnal kármentesítésre alkalmas környezetben történik, vagy kiépített üzemanyag-töltő állomáson (igen/nem).

Ugyanakkor minden példát fenntartással kell kezelnünk, s mindig az adott egyedi ügyben kell azt eldönteni, hogy alkalmazható-e zöld szempont.

Környezetvédelmi, fenntarthatósági vállalatok szakmai színvonal értékelésénél felmerülhet, hogy az ajánlatkérő nem támaszt konkrét követelményeket, szempontokat ajánlattevővel szemben arra vonatkozóan, hogy a kivitelezés során érintett környezeti elemeket, azok terhelését, a terheléscsökkentés érdekében tervezett intézkedéseket milyen tartalmi szempontok mentén kell megtennie, mely vállalatok minősülnek elfogadhatatlannak, melyek jelentenek plusz pontot, csak a vállalt

intézkedések darabszámát értékelné. Az ilyen megoldás a Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács álláspontja szerint nem jogszerű, mivel a megtett ajánlattevői vállalatok súlytalanok, a minőség szempontjából elhanyagolhatóak és a teljesítés szempontjából lényegtelenek lehetnek, az ilyen értékelési szempont nem alkalmas arra, hogy a lehető legjobb ajánlattevőt válassza ki ajánlatkérő.²⁷

Ugyanakkor, ha az előírások az értékelési szempontok előírására vonatkozó minden jogszabályi feltételnek, különösen a Kbt. 76. §-nak megfelelnek, előírhatók adott esetben a napelemtábla hatásfokára vagy a napelemtábla évenkénti teljesítményvesztésére vonatkozó paraméterek, ha például egy építési beruházás tárgyú közbeszerzés tárgya egy adott ingatlanon napelemes rendszer kialakítása, kiépítése. Minőségi szempontként jogszerűen értékelhetőek az építési beruházás során telepítésre kerülő napelemtáblák technikai paraméterei, ha az előírásoknak megfelelnek.²⁸

Amennyiben a teljesítéssel összefüggő környezetterhelési mutató, mint környezetvédelmi követelmény értékelési szempontként történő előírása a vonatkozó minden jogszabályi feltételnek (különösen Kbt. 76. §) megfelel, az környezetvédelmi, fenntarthatósági szempontként²⁹ figyelembe vehető az értékelés során, azonban azt egyértelműen el kell különíteni az alkalmassági követelményektől.³⁰ Például értékelhető az az ajánlattevői vállalat, ha kizárólag EURO III-as vagy annál jobb környezeti besorolású motorral rendelkező tehergépjárműveket fog a teljesítés során igénybe venni.

Az értékelés során az adott egyedi ügyben vizsgálni szükséges, hogy ezen értékelés nem ütközik-e a Kbt. 76. § (6) bekezdés d) pontjába, tekintettel arra, hogy a d) pont szerint az értékelési szempontok körében nem értékelhető az ajánlattevő szerződés teljesítéséhez szükséges alkalmassága. Feltehetőleg nem, mivel az ajánlattevőt nem terheli olyan kööttség, hogy kizárólag az ajánlattevőkor rendelkezésre álló műszaki felszereltséggel, tehergépjárművekkel teljesítheti a szerződést nyertessége esetén, azaz az ajánlattevő tehet olyan jellegű

²⁷ A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács útmutatója az építési beruházás tárgyú közbeszerzési eljárások szabályairól, 2019. évi 227. szám, 2019. november 26., <https://bit.ly/3cZrsaG>, 24. oldal.

²⁸ Közbeszerzési Szemle 2017. évi 6. szám 3. oldal, 1.2. kérdés.

²⁹ 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 24. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti.

³⁰ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (2) bekezdésének f) pont.

környezetvédelmi vállalatokat az ajánlatában, amelyhez megfelelő eszközöket csak nyertessége esetén fog beszerezni. A jogszabály az alkalmasság igazolása körében környezetvédelmi intézkedéseket említ,³¹ míg az értékelési szempontok körében környezetvédelmi követelményeket,³² így fogalmi szinten nem lehetséges átfedés a két kategória között, tehát a környezetvédelmi követelményt lehet értékelni, azonban azt el kell különíteni az alkalmasságtól.³³

3.3. A szerződés tárgyához kapcsolódás

Az értékelési szempontoknak a szerződés tárgyához kell kapcsolódniuk. A környezetvédelmi részszempontok alkalmazása során az egyik legfontosabb probléma korábban az volt, hogy ezt a kapcsolatot eltérően értelmezték, hol lazább, hol szorosabb értelemben.

A korábbi döntőbizottsági gyakorlat a közvetlen összefüggés hiányát, és ezért az értékelési szempont ("kivitelezés környezetvédelmi tulajdonságai") kapcsolódó minőségi követelmény jogsértő voltát állapította meg, amikor az ajánlatkérő a felszíni vizek és a talajszint alatti földtani közeg védelmére vonatkozóan tervezett intézkedéseket kívánta értékelni olyan kivitelezés során, melynél a teljesítési helyszínen nincs felszíni víz, illetve az építkezés nem érinti a talajszint alatti földtani közeget.³⁴ Az utóbbi határozat elvi jelentőségű, mert a Döntőbizottság úgy foglalt állást, hogy nemcsak az értékelési szempont (alszempont), hanem az értékeléshez kapcsolódóan a közbeszerzési dokumentumban meghatározott minőségi követelményeknek is a közbeszerzés tárgyával „kimutatható közvetlen kapcsolatban” kell állniuk. Építési-kivitelezési munka esetén „az organizációs ütemterv szakmai színvonalát” szintén a szerződés tárgyával kapcsolatban álló

értékelést takar, ezért ennek az értékelési szempontnak az alkalmazása nem jogsértő. Ugyanakkor önmagában az, hogy egy adott közbeszerzés megvalósítása során ilyen típusú vagy ehhez hasonló értékelési szempont meghatározható, még nem jelenti azt, hogy adottak a jogszerű értékelés elvégzésének a feltételei.³⁵

Az ajánlatkérőnek az adott értékelési szempont jogszerű alkalmazása érdekében igazolnia szükséges, hogy az általa meghatározott szempont ténylegesen kapcsolódik az adott szerződés alapján megvalósítandó építési beruházáshoz, szállítandó áruhoz vagy nyújtandó szolgáltatáshoz. Ennek megfelelően nem elfogadható például a talajvíz megóvásával kapcsolatos környezetvédelmi szempont, ha a tárgyi építési beruházás kizárólag nyílászárók felújítására irányul, a beruházás a talajvíz minőségét közvetve sem érinti.³⁶ Az ajánlatkérők ugyanakkor alkalmazhatnak olyan értékelési szempontot, amely olyan környezetvédelmi/szociális vállalásra vonatkozik, amely nem bizonyosan, csupán várhatóan bekövetkező eseményre/feltételre irányul, mivel ajánlatkérő számára kedvezőbb, ha a várható esemény bekövetkezése esetén biztosítva van a fenntarthatóságot jobban figyelembe vevő teljesítés. Ebben az esetben a bekövetkezés valószínűségének mértékét a rá vonatkozó súlyszám megállapításánál számításba kell venni.³⁷

A kapcsolat megléte vagy hiánya kérdésében az Európai Bíróság a korábban ismertetett Concordia Bus ügyben³⁸ úgy rendelkezett, hogy a tömegközlekedésben használt buszok nitrogén-oxid-kibocsátásának szintjéhez és zajszintjéhez kapcsolódó odaítélési szempontok megfeleltek annak a követelménynek, miszerint a szerződés tárgyához kapcsolódónak kell lenniük.

³¹ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet a 21. § (2) bekezdés f) pont.

³² 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 24. § (2) bekezdése.

³³ Közbeszerzési Szemle 2017. évi 6. szám 3. oldal, 1.3. kérdés.

³⁴ D.800/16/2010. számú DB határozat <https://bit.ly/2YxSuR7>, D.908/14/2010. számú DB határozat <https://bit.ly/3cZka6H>.

³⁵ A közbeszerzés joga - Kommentár a gyakorlat számára, Hetedik, átdolgozott kiadás, Szerkesztette: Dr. PATAY Géza, Budapest, 2017, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, ISBN 963 9203 14 9, Kbt. 76. §-hoz fűzött magyarázat.

³⁶ Miniszterelnökség: Útmutató a Kbt. 76. § (2) bekezdés c) pontja szerinti környezetvédelmi, szociális szempontok alkalmazásához, <http://www.kozbeszerzes.hu/cikkek/miniszterelnoksegi-utmutatok>, 6. oldal.

³⁷ Miniszterelnökség: Útmutató a Kbt. 76. § (2) bekezdés c) pontja szerinti környezetvédelmi, szociális szempontok alkalmazásához, <http://www.kozbeszerzes.hu/cikkek/miniszterelnoksegi-utmutatok>, 6. oldal.

³⁸ Európai Bíróság 2002. szeptember 17-én C-513/99 sz. ügyében hozott ítélet (Concordia Bus Finland Oy Ab v. Helsingin kaupunki és HKL-Bussiliikenne) Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2002:495, <https://bit.ly/3dYIbMJ>.

Az EVN AG, Wienstrom ügyben az ajánlatkérő Osztrák Köztársaság villamosenergia-ellátásra irányuló keretmegállapodás közbeszerzési eljárást indított, amelyet a Szövetségi Köztársaság Karintia tartománya közigazgatási hivatalainak villamosenergia-ellátására irányuló egyedi szerződések követtek. A villamosenergia-beszállítóknak a szövetségi hivatalokat kellett ellátniuk megújuló energiaforrásból származó villamos energiával. Az ajánlatkérő előírta, hogy évente legalább 22,5 gigawattóra (GWh) megújuló energiaforrásból származó elektromos áramot kell szállítani, mivel a szövetségi hivatalok becsült éves fogyasztása 22,5 GWh körüli mennyiség volt. Az előírt odaítélési szempont a kilowattóránkénti nettó ár volt, amelyet 55%-os, és a „megújuló energiaforrásból származó energia”, amely 45%-os súlyozással vettek figyelembe. Az utóbbi odaítélési szempont kapcsán az az előírás szerepelt, hogy „kizárólag azt az energiamennyiséget veszik figyelembe, amelyet megújuló energiaforrásból, évi 22,5 gigawattórát meghaladó mennyiségben szállítanak le”. A Bíróság ítéletében elismerte, hogy amennyiben az ajánlatkérő úgy dönt, hogy a gazdaságilag a legelőnyösebb ajánlatot benyújtott ajánlattevőnek ítéli a szerződést, figyelembe vehet ökológiai szempontokat, és a közösségi jog nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy az ajánlatkérő – a villamosenergia-ellátásra irányuló közbeszerzési szerződéshez gazdaságilag a legelőnyösebb ajánlat értékelésekor – olyan szempontot alkalmazzon, amely előírja, hogy a szállítandó villamos energiát megújuló energiaforrásból állítsák elő, feltéve, hogy ezek a szempontok kapcsolatba hozhatók a szerződés tárgyával, nem adnak korlátlan választási lehetőséget az ajánlatkérőnek, kifejezetten megemlíti őket a szerződésben vagy az ajánlattételi felhívás hirdetményében és tiszteletben tartják a közösségi jog valamennyi alapelvét, különösen a megkülönböztetés tilalmára vonatkozót. Az odaítélési szempontokat illetően a Bíróság kifejtette, hogy a megújuló energiaforrások alkalmazása elektromos energia előállításához hasznos a környezetvédelem szempontjából, mivel hozzájárul az éghajlatváltozás egyik fő okának számító és az Európai Közösség és a

Tagállamok célkeresztjében álló üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez. Azt is megállapította a Bíróság, hogy ezen szempont céljának jelentőségére, annak 45%-os súlyozása nem összeegyeztethetetlen a közbeszerzésről rendelkező közösségi joggal.³⁹

Ugyanakkor az adott ügyben a Bíróság megállapította, hogy az alkalmazott odaítélési kritérium nem a szerződés tárgyát képező szolgáltatáshoz kapcsolódik, nevezetesen villamos energia szolgáltatása az ajánlatkérőnek olyan mennyiségben, amely megegyezik az ajánlatkérő várható, az ajánlattételi felhívásban rögzített éves fogyasztásával, hanem ahhoz a mennyiséghez, amelyet az ajánlattevő más ügyfeleknek teljesített vagy teljesíteni fog. Az az odaítélési szempont, amelyik kizárólag megújuló energiaforrásokból előállított, a várt éves fogyasztás mennyiségét meghaladó mennyiségű villamos energiához kapcsolódik, amint azt az ajánlattételi felhívás leszögezi, nem lehet a szerződés tárgyához kapcsolódó szempontnak tekinteni. Az a tény, hogy – az alkalmazott odaítélési szemponttal összhangban – az ajánlattételi felhívásban rögzített várható éves fogyasztást meghaladó villamos energia mennyisége meghatározó szempont, előnyös helyzetbe hozhatja azt az ajánlattevőt, amelyik nagyobb termelési és szállítási kapacitással rendelkezik és nagyobb mennyiségű villamos energiát tud teljesíteni, mint más ajánlattevők. Ez a szempont tehát jogosulatlan megkülönböztetést jelentene azokkal az ajánlattevőkkel szemben, akik a szerződés tárgyához kapcsolódó követelményeket maradéktalanul tudják teljesíteni.⁴⁰

A Bíróság az EVN Wienstrom ügyben tehát úgy rendelkezett, hogy az ajánlatkérő várható fogyasztásán felüli, megújuló energiaforrásokból származó villamos energia mennyiségére vonatkozó odaítélési szempont alkalmazása nem volt megengedhető, mivel az nem kapcsolódott a szerződés tárgyához.

³⁹ Európai Bíróság (hatodik tanács) 2003. december 4-i ítélete az EVN AG és Wienstrom GmbH kontra Republik Österreich C-448/01 sz. ügyében, <https://bit.ly/3fgzHAw>, Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2003:651, ítélet 15-18., 33-34., 40., 42-43. pontja.

⁴⁰ Európai Bíróság (hatodik tanács) 2003. december 4-i ítélete az EVN AG és Wienstrom GmbH kontra Republik Österreich C-448/01 sz. ügyében, <https://bit.ly/3fgzHAw>, Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2003:651, ítélet 67-69. pontja.

Ebben az esetben az ajánlatkérő nem tudta hatékonyan értékelni ezt a szempontot.⁴¹

Amennyiben az ajánlatkérő eszköz felhasználására vonatkozó előírást ír ki környezetvédelmi értékelési szempontként (például újrahasznosított papír, korszerű irodatechnikai eszközök teljesítés során történő alkalmazásának/használatának vállalása), ebben az esetben az ajánlatkérőnek a közbeszerzési dokumentumokban szerepeltetnie kell, hogy az érintett eszközt az adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítése során szükséges a nyertes ajánlattevőnek alkalmaznia/használnia.⁴²

Ugyanis a közbeszerzési szerződés tárgyához történő kapcsolódást az ellenőrzést végző szervek abban az esetben ítélik/minősítik igazoltnak, ha a közbeszerzési eljárásra vonatkozó kiírásban kifejezetten rögzítésre kerül, hogy az érintett megajánlás/kötelezettségvállalás teljesítésére (például újrahasznosított papír használatának vállalására) az adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítése során kerül sor. A fenti kikötés hiányában nem állapítható meg, hogy a megajánlás/kötelezettségvállalás kapcsolódik a szerződés tárgyához, mivel abból, hogy a megajánlás/kötelezettségvállalás (a fenti kikötés nélkül) a közbeszerzési dokumentáció/ajánlat részét képezi, nem az következik, hogy a megajánlás/kötelezettségvállalás (csak) a teljesítendő (adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő) szerződéshez kapcsolódik, hanem az, hogy az akkor is teljesül, ha az ajánlattevő általában véve, a napi működése során tesz eleget a megajánlásnak/kötelezettségvállalásnak.⁴³

A környezetvédelmi szempontoknak erőteljesebben kell beépülniük a közbeszerzésbe. Ebből a célból az ajánlatkérő szervek számára lehetővé kell tenni, hogy a közbeszerzési szerződés tárgyát képező építési beruházásokkal, árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban minden tekintetben és – a termékhez szükséges nyers-

anyagok kitermelésétől a termék eltávolításáig, illetve ártalmatlanításáig – életciklusuk bármely szakaszára vonatkozóan meghatározzanak odaítélési szempontokat. Ebben bele kell érteni az építési beruházások, áruk vagy szolgáltatások előállításának, nyújtásának vagy a vele való kereskedésnek és a kereskedési feltételeknek a konkrét folyamatában vagy az életciklusuk egy későbbi szakaszában lejátszódó konkrét folyamatokban szerepet játszó tényezőket, még abban az esetben is, ha ezek a tényezők nem képezik a szerződés lényegét. Ilyen, előállítási vagy szolgáltatásnyújtási folyamatra vonatkozó szempont lehet különösen annak előírása, hogy a vásárolt termékek gyártása során nem használhattak fel mérgező vegyi anyagokat, vagy hogy a vásárolt szolgáltatásokat energiahatékony gépek felhasználásával kell nyújtani. Az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlatával összhangban ezek közé tartoznak azok az odaítélési szempontok is, amelyek értelmében az odaítélendő szerződés teljesítése folyamán tisztességes kereskedelemről származó termékeket kell szállítani vagy felhasználni. A kereskedelemre és annak feltételeire vonatkozó kritériumok és feltételek között lehet hivatkozni például arra, hogy a szóban forgó termék tisztességes kereskedelemről származik-e, ideértve azt a követelményt is, hogy a termelőknek bizonyos minimumot és felárat kell fizetni. Mindazonáltal az a feltétel, hogy kapcsolat álljon fenn a szerződés tárgyával, kizárja az általános vállalati politikára vonatkozó szempontokat és feltételeket, amelyek nem tekinthetők a vásárolt építési beruházások, áruk vagy szolgáltatások előállításának vagy nyújtásának konkrét folyamatát jellemző tényezőnek. Ezért az ajánlatkérő szervek számára nem engedélyezhető, hogy megköveteljék az ajánlattevőktől bizonyos vállalati társadalmi vagy környezetvédelmi felelősségvállalási program meglétét.⁴⁴

⁴¹ EURÓPAI BIZOTTSÁG: Zöld közbeszerzés Kézikönyv a környezetbarát közbeszerzésről (3. kiadás, Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2016, ISBN: 978-92-79-56849-7, http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_hu.pdf) 57. oldal.

⁴² Miniszterelnökség: KÖZLEMÉNY értékelési szempont(ok) előírásával kapcsolatban követendő közbeszerzési gyakorlatról; <https://bit.ly/2Yyf9go>, 5. oldal.

⁴³ A Közbeszerzési Hatóság útmutatója a nyertes ajánlattevő kiválasztására szolgáló értékelési szempontrendszer alkalmazásáról szóló útmutató, KÉ 2020. évi 60. szám; 2020. március 25.; 16. oldal; <https://bit.ly/2XWWNq3>.

⁴⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014. február 26-i 2014/24/EU IRÁNYELVE a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, OJ L 94, 28.3.2014, p. 65–242, <https://bit.ly/37rYJdn>, (97) preambulumban bekezdése.

Az új magyar szabályozás alapján is az értékelési szempontoknak a szerződés tárgyához kell kapcsolódniuk.⁴⁵ Az értékelési szempontok akkor tekintendők a szerződés tárgyához kapcsolódónak, ha azok az adott szerződés alapján megvalósítandó építési beruházáshoz, szállítandó áruhoz vagy nyújtandó szolgáltatáshoz bármely módon és azok életciklusának bármely szakaszában kapcsolódnak, ideértve azokat a tényezőket is, amelyek az adott építési beruházás, áru vagy szolgáltatás előállítására, nyújtására vagy a vele való kereskedés konkrét folyamatához kapcsolódnak; vagy az adott építési beruházás, áru vagy szolgáltatás életciklusának valamely másik szakaszában megvalósuló valamely folyamathoz kapcsolódnak; még akkor is, ha ezek érdemben nem határozzák meg az építési beruházás, áru vagy szolgáltatás végeredményének tulajdonságait.⁴⁶ Mindazonáltal nem értékelhetők az olyan kötelezettségvállalások, amelyeknek a betartását környezetvédelmi, természetvédelmi vagy a veszélyeztetett fajok védelmére vonatkozó jogszabályok előírják, vagy egyéb jogszabályi kötelezettségen alapulnak.⁴⁷

3.4. Ellenőrizhetőség

A Wienstrom ügyben a másik probléma az odaítélési részszemponttal kapcsolatban annak ellenőrizhetősége volt. Maga az ajánlatkérő ismerte el, hogy nem rendelkezett olyan technikai felkészültséggel, amellyel megállapíthatná, hogy a neki szállított villamos energiát ténylegesen megújuló energiaforrásból állították-e elő és nem írta elő az ajánlattevőknek, hogy igazolják tényleges beszállítási kötelezettségeiket vagy meglévő villamosenergia-beszállítói szerződéseiket. A Bíróság megállapította, hogy amennyiben az ajánlatkérő olyan odaítélési szempontot határoz meg, amely alapján nem szándékozik és nem is tudja ellenőrizni az ajánlattevők

információinak pontosságát, megszegi az egyenlő bánásmód elvét, mivel az ilyen szempont nem biztosítja a pályázati eljárás átláthatóságát és objektivitását. Az az odaítélési szempont, amelyet nem kísérnek olyan előírások, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők információinak eredményes ellenőrzését, ellentétesek a közbeszerzésre irányadó közösségi joggal.⁴⁸

A választott odaítélési szempontok nem ruházhatnak korlátlan választási szabadságot az ajánlatkérő szervre, továbbá biztosítaniuk kell a tényleges és tisztességes verseny lehetőségét, és olyan szabályoknak kell hozzájuk tartozniuk, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők által benyújtott információk hatékony ellenőrzését.⁴⁹

Az odaítélési szempontok megválasztása nem eredményezheti azt, hogy az ajánlatkérő szerv korlátlan választási szabadsággal rendelkezzen. A szempontoknak biztosítaniuk kell a tényleges verseny lehetőségét, és olyan előírásokat kell hozzájuk kapcsolni, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők által benyújtott információk tényleges ellenőrzését annak megállapítása érdekében, hogy az ajánlat mennyiben felel meg az odaítélési szempontoknak. Kétség esetén az ajánlatkérő szervnek érdemben meg kell győződnie az ajánlattevő által benyújtott információk és bizonyítékok helytállóságáról.⁵⁰

Az ajánlatkérő a közbeszerzési dokumentumokban olyan előírásokat határoz meg, amelyek biztosítják, hogy az ajánlatkérő az ajánlattevők által benyújtott információkat ellenőrizni tudja annak megállapítása érdekében, hogy az ajánlat mennyiben felel meg az értékelési szempontoknak. A magyar szabályozás megerősíti, hogy kétség esetén az ajánlatkérőnek meg kell

⁴⁵ Kbt. 76. § (6) bekezdés a) pont.

⁴⁶ Kbt. 76. § (7) bekezdés a) és b) pont.

⁴⁷ Miniszterelnökség: KÖZLEMÉNY értékelési szempont(ok) előírásával kapcsolatban követendő közbeszerzési gyakorlatról; <https://bit.ly/2Yyf9go>; 4. oldal.

⁴⁸ Európai Bíróság (hatodik tanács) 2003. december 4-i ítélete az EVN AG és Wienstrom GmbH kontra Republik Österreich C-448/01 sz. ügyében, <https://bit.ly/3fgzHAw>, Európai esetjogi azonosító: ECLI:EU:C:2003:651; 51. és 52. pont.

⁴⁹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014. február 26-i 2014/24/EU IRÁNYELVE a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, OJ L 94, 28.3.2014, p. 65–242, <https://bit.ly/37rYJdn>, (92) preambulum bekezdése, (emellett C-31/87. sz., Gebroeders Beentjes BV kontra Hollandia, 26. pont; C-513/99. sz., Concordia Bus, 69. pont).

⁵⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014. február 26-i 2014/24/EU IRÁNYELVE a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, OJ L 94, 28.3.2014, p. 65–242, <https://bit.ly/37rYJdn>, 67. Cikk (4) pontja.

győződni az ajánlattevő által benyújtott információk helyállóságáról.⁵¹

A magyar szabályok szerint nemcsak az értékelés során, hanem a szerződés teljesítése alatt is köteles az ajánlatkérő ellenőrizni és dokumentálni azon szerződéses kötelezettségek teljesítését, amelyeket a közbeszerzési eljárásban az értékelés során figyelembe vett. Alapvető sérelmet valósít meg az ajánlatkérő részéről a szerződésszegésből eredő igények érvényesítésének elmaradása, ha olyan kötelezettség elmaradásával valósul meg, amelyet az ajánlatkérő a közbeszerzési eljárásban az ajánlatok értékelése során figyelembe vett.⁵²

A Miniszterelnökség közleménye és az Európai Bizottság által képviselt álláspont szerint is az értékelési szempontoknak biztosítaniuk kell, hogy az ajánlattevői megajánlások/vállalások az eljárás bírálati szakaszában és a vonatkozó szerződés teljesítése során is ellenőrizhetőek legyenek. Egyrészt az ajánlatkérőknek rögzíteniük kell a közbeszerzési dokumentumokban a környezetvédelmi értékelési szempontokra tett ajánlattevői megajánlások ellenőrzésére vonatkozó módszert, mind a bírálati szakaszban és mind az érintett szerződés teljesítése során. Az ajánlattevőknek pedig ezen ajánlatkérő által rögzített módszerre tekintettel már az ajánlatukban be kell mutatniuk, hogyan tervezik teljesíteni a környezetvédelmi értékelési szempontokra tett vállalásaikat (különösen szakmai ajánlat, adott esetben részletes fenntarthatósági terv).

Másrészt az ajánlatkérőknek szintén a közbeszerzési dokumentumokban rögzíteniük szükséges az ajánlattevői megajánlások megsértése esetén alkalmazásra kerülő szankciókat, tehát milyen jogi következményekkel jár a nyertes ajánlattevőre, a szerződő félre amennyiben a szerződés teljesítése során nem tesz eleget az értékelési szempontokra tett vállalásának. Ezek a jogkövetkezmények nem lehetnek csupán névlegesek vagy elhanyagolhatóak, azaz kellő súlyú joghátrányt kell biztosítaniuk.⁵³

A szempontoknak minden esetben objektív és a szerződés teljesítésekor mérhető és számon kérhető előírásként kell megjelenniük. A zöld szempontokkal szemben támasztott követelmények ugyanazok, mint a részszerződésekkel szemben támasztott általános elvárások. Például, a megvalósuló épület energia felhasználása; a kivitelezés során alkalmazott gépek CO₂ kibocsátása; vagy a teljesítés során a bontott anyagok újrafelhasználásának aránya. A környezetterhelési érték (összesített CO₂ érték) súlyszáma értékelés esetén, nem lehet magasabb 10%-nál. Minden esetben megköveteli az ellenőrző szerv a szankciót (azaz kötbért, vagy egyéb biztosítékot) a szempont szerinti vállalás elmaradására, vagy nem szerződésszerű megvalósulására. Előfordulhat olyan jellegű megfogalmazás, hogy a részszerződés az árszerződés elemei közé sorolható, pénzben kifejezhető vállalatnak tűnik (például egy szennyvíztelep éves vegyszer felhasználásának ellenértéke), azonban ha az előírás csak jelképes, a valóságban a verseny befolyásolására irányuló, tényleges felelősség nélküli vállalat, akkor minden esetben kifogást emel az ellenőr.⁵⁴

A környezetvédelmi értékelési szempontokat illetően a vállalat típusú szempontokat azokra az esetekre kell korlátozni, ahol a szempontokhoz az ajánlatkérő konkrét mérhetőséget is hozzárendel, mivel ennek hiányában az adott szempont alkalmazása előnyt nem jelent a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztása körében. Így nem megfelelő szempont, hogy „ajánlattevő vállalja, hogy a munkaterületen figyelni és dokumentálja az élővilágot”.⁵⁵

A szerző a szakcikk július hónapban megjelenő második részében az életciklus-költség számítás módszerével foglalkozik, és mutat be európai és hazai járműbeszerzésre példákat.

⁵¹ Kbt. 76. § (13) bekezdés.

⁵² Kbt. 142. § (1)-(2) bekezdés.

⁵³ Miniszterelnökség: KÖZLEMÉNY értékelési szempont(ok) előírásával kapcsolatban követendő közbeszerzési gyakorlatról; <https://bit.ly/2Yyf9go>, 1. és 5. oldal.

⁵⁴ Miniszterelnökség: Minőségellenőrzési útmutató, <https://bit.ly/3hrmKG0>; 71-72. oldal.

⁵⁵ Miniszterelnökség: KÖZLEMÉNY értékelési szempont(ok) előírásával kapcsolatban követendő közbeszerzési gyakorlatról; <https://bit.ly/2Yyf9go>, 4. oldal.